

KOMMENTARER TIL SENSOR

Oppgave 1

1a-d Rett fra pensum. 1e Her bør de skjønne at de kan bruke formelen for fordoblingstid. $70/30 = 2,3$ % pr. år. De som kommenterer de implisitte forutsetningene (øyeblikksbilde; egentlig konstant fruktbarhet og dødelighet) får pluss.

Oppgave 2

Høy fruktbarhet 1946 og på 1950- og 1960-tallet; sterk nedgang på 1980-tallet. Overdødelighet blant menn, særlig på 1950- og 1960-tallet, men også senere (selv om gapet blir mindre; men det er ikke synlig i pyramiden).

Oppgave 3.

Dårlige forhold i Norge, dels pga befolkningsvekst. Pensum beskriver at vekst på landsbygda -> diverse forsøk på å øke produksjonen/skaffe levebrød (mer fiske, intensivering i jordbruket, større areal brukt, ekspansjon av industrien mye knyttet til urbanisering) samt at en respons kan ha vært å redusere fruktbarheten (senere giftermål). Annen respons: utvandring. Hva er grunnen til befolkningsveksten?: Utvikling/modernisering -> dødelighetsfall og (delvis også derfor) fallende barnetallsønsker*, men ikke reduksjon i fruktbarhet før det også er mer aksept for regulering, der sekularisering er en viktig faktor. Derfor stort gap mellom fruktbarhet og dødelighet en periode.

*Her kan man presse inn veldig mye av pensum! men det er ikke lett å lage oppgaver der det unngås. Isolerte spissfindigheter er jo ikke noe godt alternativ

Andre faktorer: muligheter i USA (høy reallønn, god tilgang til jord, hjelp fra nordmenn som har flyttet) og kunnskap om mulighetene (fra de som allerede har flyttet). Enklere transport.

Oppgave 4.

Det har vært iverksatt (av myndighetene eller private org) familieplanleggingstiltak for å bedre tilgangen til og aksepten for prevensjon: community based, social marketing, post-partum. Evt kombinert med støttende uttalelser fra ledere. Dette er fornuftig både fordi det trolig bidrar til å redusere antall uønskede barn (en tilleggseffekt ut over det som kommer ved bedre utdanning etc, skjønt pensum beskriver lite effektive tiltak i India med for mye fokus på sterilisering)** og fordi en slik reduksjon er gunstig for familien selv (barns helse og utdanning, mors helse) og sannsynligvis for samfunnet. Kan skrive litt om effekt av befolkningsvekst på økonomi og miljø (pensum ganske knapt her). Men man kan jo alltid spørre om det ville ha vært enda bedre å bruke desto mer på for eksempel utdanning, helse, fattigdomsbekjempelse, som er goder i seg selv og som dessuten senker fruktbarheten. Vi vet

ikke dette. Det er for øvrig selvsagt et mål i seg selv at tiltakene har god kvalitet i den forstand at folk behandles respektfullt og får korrekt informasjon.

**Her er det mulighet til å skrive mye.

Nevnt på forelesning, men litt gjemt i pensum, så vi må ikke vente mye:

Belønning (for å begrense barn, bruke prevensjon): den enkelte som har muligheten til å hente inn denne belønningene får en fordel – gitt at de har god kunnskap om konsekvensene av handlingsalternativene (får korrekt informasjon). Kan være uakseptable kostnader for samfunnet, selv om politikerne selvsagt tror at det ikke er tilfelle.

Straff hvis man får 2+ barn: man påfører den enkelte en ulempe (kan velge men ender uansett på lavere velferdsnivå enn uten denne politikken), som må vektas mot samfunnets fordel. Kan kanskje være akseptabelt hvis sistnevnte tilstrekkelig stor? Ekstremvariant av ”straff”: tvangssterilisering (India)